

## РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Неда Златинова Балканска

за преподавателската и научноизследователската дейност

на гл. ас. д-р Анна Константинова Трошева-Асенова ,

кандидат за академичната длъжност „доцент“ в Софийски Университет „Свети Климент Охридски“ по област на висше образование:

1. Педагогически науки
- 1.2. Педагогика  
( Специална педагогика)

1. Конкурсът за академичната длъжност „доцент“ по Специална педагогика за нуждите на Факултета по начална и предучилищна педагогика към Софийски Университет „ Св. Кл. Охридски“ е законно обявен в ДВ, бр. 24/ 16 март. 2018 г. Конкурсът е обявен и се провежда при спазване на всички клаузи от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това дава право на Научното жури да проведе оценяването на кандидата в съответствие с чл. 24 от ЗРАСРБ и чл. 53 от Правилника за прилагане на закона. Кандидатът е представил пълния комплект от необходими документи по процедурата.

2. В конкурса участва само един кандидат – гл. ас. д-р Анна Константинова Трошева- Асенова, понастоящем преподавател в Софийски Университет „Св. Кл. Охридски“, Факултет по начална и предучилищна педагогика, катедра Специална педагогика и Логопедия.

### 3. Научноизследователска дейност на кандидата

3.1. **Научната продукция** на гл. ас. д-р Анна Трошева- Асенова, до момента, включва 32 публикации, от които 28 подлежат на рецензиране за целите на конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Те могат да се представят по следния начин:

Жанр	Брой	Самостоятелна публикация	Съавторство
Монографии, Учебници, ръководства	3	1	2
Студии, статии	22	14	8
Електронни и други публикации	6	4	2

От цялостната продукция могат да се диференцират няколко основни направления на научноизследователските интереси на кандидата:

- Играта на децата със специални образователни потребности. Налице е сериозна научна продукция, свързана с проблемите на основната развиваща дейност за децата в предучилищна възраст и нейните особености,

терапевтични функции за децата със специални образователни потребности. Гл. ас. Анна Трошева-Асенова умело съчетава научната информация с нейното практическо приложение, което придава висока стойност на нейните публикации. Няма как да не отбележа хабилитационния труд за присъждане на академичната длъжност „доцент“ на тема **„Играта и децата със специални образователни потребности“**. Наред с богатата теоретичната база по проблема са представени полезни практически модели за стимулиране на игровите умения с цел формиране на способности по отношение на различни параметри на общото развитие и преодоляване на конкретни дефицити, характерни за отделните групи деца със специални образователни потребности. Като допълнителна илюстрация авторката описва единични случаи от своята практика и прилага резултати от проведено собствено изследване върху символната игра на деца с нарушен слух. Резултатите от него предоставят допълнителна ценна информация относно спецификите, които съпровождат играта на изследваната група деца, както и насоки за усъвършенстването на методите на работа. Следва да се отбележи, че това един от малкото трудове, посветени на тази тема в българската научна литература, който представлява интерес за широк кръг читатели-специалисти в различни институции-специални и общообразователни и родители на деца със специални образователни потребности.

Интересът към темата за играта е плод на дългодишна, задълбочена и последователна научна дейност на кандидата. В тази посока мога да отбележа предишни публикации на гл. ас. Трошева-Асенова, които са доказателство за изследователските проучвания по темата, които демонстрират логическия път на изграждането на цялостна теоретико-практическа концепция на авторката по отношение на играта и нейното проявление и значение за децата със специални образователни потребности- примери за това са статиите **„Теоретични рамки на понятието игрова терапия в специалната педагогика“** (сп. Специална педагогика, бр. 4, 2013 г.) и **„Развитие на начални умения за игра при деца с аутизъм“** (сп. Специална педагогика, бр. 1, 2013 г.).

•Обучение и рехабилитация на деца с увреден слух- може да се каже, че това е основната сфера, в която се реализира професионалната продукция на кандидата.

На първо място ще отбележа колективната монография **„Приобщаване на детето с увреден в образователната среда“**, която съвсем основателно може да бъде рецензирана поради ясното разграничение на съдържанието между авторите. В нея прави впечатление сензитивността на авторката към процесите на приобщаване на слухово-увредените деца, насоките към подобряване на комуникацията между отделните специалисти в този процес, ясното диференциране на техните функции, адаптирането на практическите модели на работа в специалните и общообразователните учебни заведения съобразно с реформите в образованието.

Интересът на кандидата към приобщаващите процеси на децата с увреден слух стабилно се проявява и в други публикации, сред които които ще отбележа

**„Визуалната комуникация-решаващ фактор за успешното приобщаване“** (сб. Педагогическа комуникация-настояще и бъдеще, 2018) и **„Условия за благоприятна акустична среда за чуващите деца и децата със слухови нарушения в образователната среда“** (сб. „Класика и иновации в предучилищната педагогическа практика, 2015). И в двете публикации се предлага информация, която е полезна за общообразователните и ресурсните учители, които изпитват огромна потребност от насоки за работа с деца с увреден слух в масовата класна стая, както и за всички специалисти и родители, които тепърва навлизат в света на глухотата.

По отношение на децата със слухов дефицит, интересът на кандидата се фокусира и върху писмената форма на речта. Най-открояващите се публикации в тази посока са **„ Умението за четене с разбиране и подходи за подобряването му при деца с увреден слух“** (годишник на СУ „Св. Кл. Охридски“, том 106) и колективната студия **„Методика за оценка на способността за четене с разбиране при ученици с увреден слух“** (годишник на СУ „Св. Кл. Охридски“, том 107) и **„Специфика на овладяване на писмения език от децата с увреден слух“** (сб. Пета есенна научна конференция, 2007). В тях се осъществява задълбочен анализ на проблема за писането и четенето с разбиране при децата със слухов дефицит, като се търсят причините за по-ниските постижения и нарушенията на четенето и писането; предлага се авторска методика за оценка на тази способност, която може да се прилага успешно и при всички деца, които срещат проблеми с четенето.

Кандидатът демонстрира и сериозен интерес към алтернативните средства за комуникация и обучение при деца с увреден слух, от които най-същественото е Жестовият език. В тази посока ще си позволя да обърна внимание на публикации като **„Закономерности в овладяването на Жестовия език от децата с увреден слух“** (сп. Специална педагогика, бр. 1, 2008), **„ Жестова комуникация и кохлеарна имплантация“** (сб. Образователни технологии, 2013) и колективната публикация **„Отношение на родители и специалисти към алтернативните средства за комуникация и терапия при деца с увреден слух и чуващи деца“** (сб. Ранно детско развитие, 2011). В тях се предлага съвременна информация за процеса на овладяване на Жестовия език в детска възраст, неговото значение и специфика на приложение при деца с кохлеарна имплантация, както и се проучват родителските нагласи към използването на алтернативните средства в общуването, обучението и рехабилитацията на децата с увреден слух.

Сред другите проблеми, свързани с децата със слухов дефицит мога да отбележа- значението на семейството, мултисензорната база и терапевтични подходи в работата над устната реч. В тази връзка ще отбележа публикациите-колективната **„Адекватните родителски нагласи-предпоставка за успешна слухово-речева рехабилитация при деца слуд кохлеарна имплантация“** (сб. Съвременни предизвикателства пред педагогическата наука, 2014) и **„Капацитет и приложение на визуалния подход за компенсация на нарушения слух при децата“** (сб. Иновации в образованието, 2015); **„ Двигателно развитие и**

**възпитание на децата с увреден слух. Специфика и значение“** (сп. Специална педагогика, бр. 3, 2008); „ **Приложение на сензорната стая в работата с деца с увреден слух“** (сб. Образователни технологии, 2013) и „**Развитие на гласа при децата с увреден слух в доучилищна възраст** (сп. Специална педагогика, юни 2007). На фона на съвременните технологии се регистрират условията, които предлагат специалистите за адекватната подготовка на родителите на децата с кохлеарна имплантация. Наред с това се изтъква ролята на съхранените сетива за обучението и пълноценното развитие на децата с увреден слух, както и се предлагат съвременни методи за тяхното допълнително стимулиране. Във връзка с рехабилитацията на децата със слухов дефицит, се очертават основните пътища за преодоляване на нарушенията на гласа, които съпътстват слуховото нарушение и варират в широки граници.

- Сензорна интеграция. Проблемът за сензорната интеграция е представен задълбочено в статията „**От теоретичните към практическите аспекти на сензорно интегративната дисфункция“** (сп. Специална педагогика, бр. 1, 2011). Изключително компетентно се представя информацията, свързана с дефинирането на понятието сензорна интеграция, основните равнища на преработка на сетивната информация, класификация на основните нарушения и терапевтичните методи за преодоляване на тези нарушения.

Правят впечатление научните публикации (3 на брой) в чуждестранния периодичен печат .

Налице са 21 **библиографски цитирания** на гл. ас. д-р Анна Трошева-Асенова в наши научни издания.

**3.2. Научноизследователската дейност** на гл. ас. д-р Анна Трошева-Асенова включва още участието ѝ в 9 международни и национални проекти, всички те, посветени на обучението на децата със специални образователни потребности.

**3.3. Преподавателската дейност** е свързана със Софийски Университет „Св. Климент Охридски“, където гл. ас. д-р Анна Трошева-Асенова е щатен преподавател с 10 годишен стаж. Дисциплините, по които преподава са тясно свързани с нейните научни интереси, изброени по-горе.

#### **4. Лични впечатления**

Познавам гл. ас. д-р Анна Трошева-Асенова от 19 години като старателен и отговорен учен и преподавател, като деен участник в научни форуми, конференции и симпозиуми. В съвместните ни научни изяви тя винаги е демонстрирала висок професионализъм и колегиалност.

#### **Заключение**

Направеният анализ и оценка на научноизследователската и преподавателската дейност на кандидата ми дават основание за формиране на следното становище: гл. ас. д-р Анна Трошева-Асенова е учен с доказани компетенции в своята научна област. Нейните изследвания и публикации

отговарят напълно на съвременните тенденции в науката и практиката и са полезни, както за студентите, така и за специалистите, които работят с деца със специални образователни потребности

Представените документи и материали съответстват напълно на изискванията на Закона за академичното развитие РБ, на Правилника на неговото приложение, на вътрешните правилници за дейността, за развитието на академичния състав и за учебната дейност на СУ „Св. Кл. Охридски“. Това ми дава основание да предложа на уважаемото Научно жури да избере гл. ас. д-р Анна Трошева-Асенова за академичната длъжност „доцент“.

**10.07.2018 г.**  
**Гр. София**

**Изготвил рецензията:**  
**(доц. д-р Н. Балканска)**